

Γράφει ο
ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΕΝΕΣΙΑΝ*

Η σύγκρουση μεταξύ του Ιράν και του συνασπισμού Ηνωμένων Πολιτειών-Ισραήλ αποτελεί μία από τις πιο επικίνδυνες αναφλέξεις στη σύγχρονη ιστορία της Μέσης Ανατολής. Οι πρόσφατες επιθέσεις των ΗΠΑ και του Ισραήλ στο Ιράν με στόχο στρατιωτικές εγκαταστάσεις και την ηγεσία του καθεστώτος έχουν εκθέσει την Τεχεράνη σε ένα ιδιαίτερα αυξημένο επίπεδο στρατιωτικής πίεσης.

Για το ίδιο το Ιράν, τα όρια του πολέμου δεν είναι αμιγώς στρατιωτικά. Μέχρι στιγμής, η Τεχεράνη έχει ανταποκριθεί με τη χρήση βαλλιστικών πυραύλων και μη επανδρωμένων αεροσκαφών κατά του Ισραήλ, των αμερικανικών δυνάμεων και των Αράβων συμμάχων τους, ενώ δεν υπάρχει ένδειξη ότι το καθεστώς σκοπεύει να παραδοθεί αμαχητί.

Αυτό μας φέρνει μπροστά σε δύο κρίσιμα ερωτήματα που ενδέχεται να καθορίσουν την εξέλιξη του πολέμου:

Τι θα μπορούσε να κάνει το Ιράν να υποχωρήσει;

Ιστορικά, καθεστώτα υπό πίεση υποχωρούν μόνο όταν αντιλαμβάνονται ότι η θέση τους είναι εντελώς οριακή. Στην περίπτωση του Ιράν, η ένταση των επιθέσεων, η καταστροφή κρίσιμων στρατιωτικών και τεχνολογικών υποδομών, η πιθανή εξάντληση στρατιωτικών πόρων και οι πιέσεις από συμμάχους (π.χ. Κίνα) θα μπορούσαν να επηρεάσουν τις στρατηγικές επιλογές του. Εξίσου σημαντικό είναι το ενδεχόμενο μιας πλήρους οικονομικής κατάρρευσης. Οι σκληρές διεθνείς κυρώσεις, το κόστος του πολέμου και η διακοπή του εμπορίου επηρεάζουν την ικανότητα του Ιράν να χρηματοδοτεί τις επιχειρήσεις του, γεγονός που μπορεί να επιφέρει επιπρόσθετες πιέσεις στο καθεστώς. Ακόμη, εάν παρατηρηθούν μεγάλες απώλειες σε ζωτικό ανθρώπινο δυναμικό ή αν το ίδιο το καθεστώς αρχίσει να χάνει τον έλεγχο εντός της χώρας, τα περιθώρια για την Τεχεράνη θα στενέψουν.

Η έως τώρα αντίδραση του Ιράν δείχνει, πάντως, ότι όποια υποχώρηση γίνει –αν γίνει– δεν θα έχει τη μορφή παράδοσης ή συνθηκολόγησης.

Θα εξαντλήσει κάθε περιθώριο;

Ο κίνδυνος ενός ολικού πολέμου είναι ορατός. Η επέκταση των συγκρούσεων πέρα από τα σύνορα του Ιράν, με πλήγματα σε συμμαχικές προς τις ΗΠΑ ή ουδέτερες χώρες, κλιμακώνει την ένταση και μειώνει τις πιθανότητες εκατέρωθεν υποχώρησης, τουλάχιστον σε ορίζοντα εβδομάδων. Καθώς η σύγκρουση καθίσταται πιο πολυδιάστατη –όπως επιθέσεις στις χώρες του Κόλπου ή σε διεθνείς θαλάσσιες οδούς–, η πιθανότητα ενός παρατεταμένου πολέμου αυξάνεται.

Σε αυτόν τον πόλεμο το Ιράν χρησιμοποιεί ασύμμετρες μεθόδους για την αντιμετώπιση δύο υπέρτερων στρατιωτικών

Τα γεγονότα που ενδέχεται να καθορίσουν την εξέλιξη της σύγκρουσης της Τεχεράνης με τον συνασπισμό δυνάμεων ΗΠΑ-Ισραήλ

Τα όρια του πολέμου και τα περιθώρια για το Ιράν

αντιπάλων. Η συχνότητα των ιρανικών πυραυλικών επιθέσεων υποδεικνύει ότι οι επιθέσεις μπορούν να συνεχιστούν για αρκετές ημέρες ή εβδομάδες, εφόσον οι υπολογισμοί για τον αριθμό πυραύλων που διαθέτει το Ιράν είναι ακριβείς. Πέραν των βαλλιστικών του δυνατοτήτων, ωστόσο, το Ιράν έχει σημαντικό αριθμό μη επανδρωμένων αεροσκαφών τα οποία μπορεί να μην προκαλούν φθορές αντίστοιχες με τους πυραύλους, αλλά μπορούν να επεκτείνουν χρονικά την πολεμική προσπάθεια της Τεχεράνης.

Τα περιθώρια υποχώρησης του Ιράν είναι στενά αλλά όχι ανύπαρκτα. Μια στρατιωτική, οικονομική και διεθνής πίεση θα μπορούσε θεωρητικά να το οδηγήσει σε μια μορφή συμβιβασμού ή αποδοχής μιας εκκευρίας. Φυσικά, η εξέλιξη του

Η συχνότητα των ιρανικών πυραυλικών επιθέσεων υποδεικνύει ότι οι επιθέσεις μπορούν να συνεχιστούν για αρκετές ημέρες ή εβδομάδες, εφόσον οι υπολογισμοί για τον αριθμό πυραύλων που διαθέτει το Ιράν είναι ακριβείς

πολέμου εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό και από τις αποφάσεις ΗΠΑ-Ισραήλ που ξεκίνησαν αυτόν τον πόλεμο. Βασικός στόχος του Ιράν φαίνεται να είναι η συνέχιση ενός πολέμου φθοράς, με σκοπό την εξάντληση των αντιβαλλιστικών δυνατοτήτων του Ισραήλ, ώστε το τελευταίο να πιεστεί αρκετά και να αποδεχθεί μια κατάπαυση του πυρός. Ωστόσο, εάν συνεχιστούν οι συγκρούσεις χωρίς σαφή διάθεση για διαπραγματεύσεις, ο κίνδυνος εξάντλησης κάθε περιθωρίου αυξάνεται, με συνέπειες που δύσκολα μπορούν να εκτιμηθούν με ασφάλεια. Εξάλλου, ο πόλεμος αυτός είναι υπαρξιακής σημασίας για το ιρανικό καθεστώς.

**Ο Γιώργος Μενεσιάν είναι διεθνολόγος και ερευνητής με εξειδίκευση σε θέματα Μέσης Ανατολής και Καυκάσου.*